آموزش و تمرین خوشنویسی

از حرف تا سطر

تحریری ۱

خط نستعلیق

رضا تبریزی (وحید)

مدرس خوشنویسی مدارس تهران

بسم الله الرحمن الرحیم

نام و نام خانوادگی:

کلاس:

مدرسه:

تقدیم به پدر و مادر فداکارم

سپاس از همسر مهربانم

کانون هنر مدرسه مجری آموزش کتاب های خط نستعلیق تحریری و زیبا بنویسیم

E-mail : honare_madreseh@yahoo.com

آموزش و تمرین خوشنویسی

از حرف تا سطر

۱

خط نستعلیق تبریزی

رضا تبریزی (وحید)

مدرس خوشنویسی مدارس تهران

موسسهٔ انتشارات قدیانی
www.ghadyani.org
تلفن: ۶۶۴۰۴۴۱۰ (۵خط) دورنگار: ۶۶۴۰۲۲۶۴

آموزش و تمرین خوشنویسی، خط نستعلیق تحریری ـ ۱

رضا تبریزی (وحید)

طراح جلد: کاظم طلایی تصویرسازی جلد: حسن عامه‌کن
عکاس: مجتبی صلواتیان
زیر نظر شورای بررسی
چاپ بیست وسوم: ۱۳۹۵ تعداد: ۲۲۰۰۰ نسخه
شابک: ۹ - ۷۶۹ - ۴۱۷ - ۹۶۴ - ۹۷۸ ISBN: 978 - 964 - 417 - 769 - 9
شابک دوره: ۰ - ۶۲۹ - ۵۳۶ - ۹۶۴ - ۹۷۸ ISBN SET: 978 - 964 - 536 - 629 - 0
کد: ۸۳/۸۵۲
چاپ و صحافی: چاپخانه قدیانی، تهران

قیمت دوره‌ی ۴ جلدی: ۷۰۰۰ تومان

تاکنون ۴۳۳/۴۰۰ نسخه منتشر شده است.

مورد تأیید و معرفی شده در وزارت آموزش و پرورش
کتاب‌نامه‌ی رشد شماره‌ی ۷، ردیف ۹

تبریزی، رضا، ۱۳۵۱ ـ
آموزش و تمرین خوشنویسی خط نستعلیق تحریری از حرف تا سطر/ رضا تبریزی (وحید) ـ تهران: قدیانی، کتاب‌های بنفشه، ۱۳۸۳.
۴ ج.
ISBN: 978-964-417-769-9 (ج. ۱)
ISBN: 978-964-417-770-5 (ج. ۲)
ISBN: 978-964-417-771-2 (ج. ۳)
ISBN: 978-964-417-772-9 (ج. ۴)
فهرستنویسی بر اساس اطلاعات فیپا.
۱. خط نستعلیق ـ ـ راهنمای آموزشی. ۲. خوشنویسی ـ ـ راهنمای آموزشی. الف. عنوان. ب. عنوان: خط نستعلیق تحریری از حرف تا سطر.
۷۴۵/۶۱۹ فا NK ۳۶۳۹/ت۲۲۷ف۲۳
کتابخانه ملی ایران ۸۳ـ۱۵۳۰۴ م

به راستی که خدا زیباست و زیبایی را دوست دارد

بزرگان دین و نیاکان ما ارزش و اهمیت خاصی برای نوشتن، به ویژه زیبا نوشتن قایل بوده‌اند به نحوی که احادیث و جملات قصار بسیاری از آنان نقل شده است.

عشق و علاقه‌ی وافر هنرمندان مسلمان به کتابت کلام وحی و گفتار بزرگان سبب اشاعه‌ی این هنر قدسی گردید و کمال این هنر، پدید آمدن خط زیبای نستعلیق است که هندسه‌ی روحانی آن باعث پدید آمدن یکی از بارزترین نمونه‌های هویت هنر ایرانی به ویژه خوشنویسی گردید تا حدی که در وصف آن گفته‌اند:

«صفحه‌ای به خط خوش نستعلیق جلوه و جمالی دارد که هیچ‌یک از خطوط دیگر بشر با آن برابری نتواند کرد.»

«خط نستعلیق تحریری» گرچه به زیبایی نستعلیق با نی نیست ولی زیباترین و خواناترین نمونه‌ی خوشنویسی برای خط فارسی به شمار می‌رود.

هدف از تدوین این مجموعه، دستیابی به کامل‌ترین و بهترین روش برای آموزش خط نستعلیق تحریری بوده است.

برای رسیدن به این مقصود، روش الگوبرداری از سرمشق‌هایی را برگزیده‌ایم که هر یک قدم به قدم و هدفمند، کاربرد صحیح چنین خطی را می‌آموزند.

در این مجموعه، آموزش از حروف آغاز می‌شود و تا سطرنویسی ادامه می‌یابد. حروف یا مفردات و اتصالات دَو حرفی و سه حرفی به عنوان پایه‌ی اصلی آموزش در این مجموعه مورد توجه قرار گرفته‌اند. همچنین از اجرای انحنای موجود در خط شکسته پرهیز شده است.

برای رسیدن به نتیجه‌ی بهتر توصیه می‌شود:

۱. به کارگیری ابزار مناسب خوشنویسی، شامل وسایلی که نیاز به فشار زیاد در هنگام نوشتن ندارد.

۲. استفاده از دفترهای خط‌دار، زیرا رعایت خط زمینه یا کرسی خط اهمیت بسیاری در زیبایی خط دارد.

۳. آوردن سرمشق در زیر نمونه کمرنگ که توجه و تمرکز هنرآموز را بیشتر می‌کند.

رضا تبریزی (وحید)

حروف

در خط نستعلیق حروف بر مبنای شباهتشان به چهار گروه تقسیم می شوند:

۱ـ حروفی که اندام ریزی دارند و بالای خط کرسی یا زمینه قرار می گیرند، در اصطلاح «حروف خُرداندام» نامیده می شوند.

ا ـ د ـ ذ ـ ر ـ ز ـ ژ ـ و ـ ه

۲ـ حروفی که به صورت کشیده نوشته می شوند، و به آنها «مد» یا «کشیده» می گویند.

ب ـ ت ـ پ ـ ث ـ ف ـ ک ـ گ ـ س ـ ش ـ ے

۳ـ حروفی که به صورت دایره نوشته شده و نیمی از آنها در بالای خط زمینه و قسمت دایره ای در زیر خط زمینه قرار می گیرد، «دوایر» یا «قوسها» نامیده می شوند.

ن ـ ق ـ ل ـ س ـ ش ـ ص ـ ض ـ ی ـ ح ـ ج ـ خ ـ چ ـ ع ـ غ

۴- حروفی که با حروف قبل؛ شباهتی ندارند، «حروف متفرقه» نامیده می‌شوند.   م - ط - ظ

نکته

«در خط نستعلیق زیبا نوشتن «دوایر» ارزش خاصی دارد، تا حدی که می‌توان گفت که یک سوم اصول و قواعد خوشنویسی، در درون دوایر پنهان می‌باشد.»

ا د ذ ر ز ژ و ه ب پ ت ث

ا د ذ ر ز ژ و ه ب پ ت ث

ا د ذ ر ز ژ و ه ب پ ت ث

ا د ذ ر ز ژ و ه ب پ ت ث

ف ک گ س ش ے م ط

ف ک گ س ش ے م ط

ف ک گ س ش ے م ط

ف ک گ س ش ے م ط

ط ن ق ل س ش ص ض ی ح ع

ط ن ق ل س ش ص ض ی ح ع

ط ن ق ل س ش ص ض ی ح ع

ط ن ق ل س ش ص ض ی ح ع

آب آداب آرزو آرام آرزو آرد آن آرش

آب آداب آرزو آرام آرزو آرد آن آرش

آب آداب آرزو آرام آرزو آرد آن آرش

آب آداب آرزو آرام آرزو آرد آن آرش

آذر آتش ادب اراك اردك ادراك ارج

آذر آتش ادب اراك اردك ادراك ارج

آذر آتش ادب اراك اردك ادراك ارج

آذر آتش ادب اراك اردك ادراك ارج

اداره اوج اول ارزان ارزش ارادت اُم

اداره اوج اول ارزان ارزش ارادت اُم

اداره اوج اول ارزان ارزش ارادت اُم

اداره اوج اول ارزان ارزش ارادت اُم

ارادی ارژن دل درس داراب دف داغ

ارادی ارژن دل درس داراب دف داغ

ارادی ارژن دل درس داراب دف داغ

ارادی ارژن دل درس داراب دف داغ

درب دروس داس دارا دوره داودی دوم

درب دروس داس دارا دوره داودی دوم

درب دروس داس دارا دوره داودی دوم

درب دروس داس دارا دوره داودی دوم

دوات ذرت دروغ دور ے دارو داغ ری

دوات ذرت دروغ دور ے دارو داغ ری

دوات ذرت دروغ دور ے دارو داغ ری

دوات ذرت دروغ دور ے دارو داغ ری

ذوق دان دازی رخ رزق زورق دام زدار

ذوق دان دازی رخ رزق زورق دام زدار

ذوق دان دازی رخ رزق زورق دام زدار

ذوق دان دازی رخ رزق زورق دام زدار

رواج راد روزه روش ثرف زری ردان رز

رواج راد روزه روش ثرف زری ردان رز

رواج راد روزه روش ثرف زری ردان رز

رواج راد روزه روش ثرف زری ردان رز

رگ روزت زاغ رود ی وارث ورق دات

رگ روزت زاغ رود ی وارث ورق دات

رگ روزت زاغ رود ی وارث ورق دات

رگ روزت زاغ رود ی وارث ورق دات

ورزش وزان وادی وزغ رادی آزادی درز

ورزش وزان وادی وزغ رادی آزادی درز

ورزش وزان وادی وزغ رادی آزادی درز

ورزش وزان وادی وزغ رادی آزادی درز

دوحرفی‌ها

اتصالات حروف را با «دوحرفی‌ها» آغاز می‌کنیم. دوحرفی‌ها در یادگیری خط تحریری نقش اساسی و کلیدی دارند و فراگیری صحیح آن بخش مهمی از آموزش خط تحریری را در بر می‌گیرد.

دو حرفی ب

حرف «ب» به همراه پنج حرف «پ، ت، ث، ن و ی»
همیشه در ابتدای اتصال حروف به صورت یک دندانه است که به شکل
دندانه‌های تیز، بدون در نظر گرفتن نقطه‌های آنها نوشته می‌شوند.
دقت در رعایت شکل دندانه‌ها، باعث زیبایی خط تحریری خواهد شد.

با بد بر بو به بب بف بک بس ســـ ے

با بد بر بو به بب بف بک بس ســـ ے

با بد بر بو به بب بف بک بس ســـ ے

با بد بر بو به بب بف بک بس ســـ ے

ـن ـں ـل ـس ـص ـی ـح ـع ـم ـط

ـن ـں ـل ـس ـص ـی ـح ـع ـم ـط

ـن ـں ـل ـس ـص ـی ـح ـع ـم ـط

ـن ـں ـل ـس ـص ـی ـح ـع ـم ـط

بابا باید بایر تابه ثابت نایل بانی پانخ آبادانی

بابا باید بایر تابه ثابت نایل بانی پانخ آبادانی

بابا باید بایر تابه ثابت نایل بانی پانخ آبادانی

بابا باید بایر تابه ثابت نایل بانی پانخ آبادانی

بدایع روابط درویش ردیف اتاق برویم پروین بم

بدایع روابط درویش ردیف اتاق برویم پروین بم

بدایع روابط درویش ردیف اتاق برویم پروین بم

بدایع روابط درویش ردیف اتاق برویم پروین بم

تربت رخ توران روداب داسـ ـیـ ـے رونق آرایش تور

تربت رخ توران روداب داسـ ـیـ ـے رونق آرایش تور

تربت رخ توران روداب داسـ ـیـ ـے رونق آرایش تور

تربت رخ توران روداب داسـ ـیـ ـے رونق آرایش تور

روایت داروین دیوان تاریخ دریایی وزین تابش پدیده

روایت داروین دیوان تاریخ دریایی وزین تابش پدیده

روایت داروین دیوان تاریخ دریایی وزین تابش پدیده

روایت داروین دیوان تاریخ دریایی وزین تابش پدیده

ف
دو حرفی

دو حرف «ف و ق» هنگامی که در اول اتصال به حروف دیگر قرار گیرند شبیه به هم بوده و سر آنها توپُر است.

ها هد هر هو هه هب هص هک هس ـــ هی

ها هد هر هو هه هب هص هک هس ـــ هی

ها هد هر هو هه هب هص هک هس ـــ هی

ها هد هر هو هه هب هص هک هس ـــ هی

من مں مل مس مص می مح مع مم مط

من مں مل مس مص می مح مع مم مط

من مں مل مس مص می مح مع مم مط

من مں مل مس مص می مح مع مم مط

اگر این دو حرف در وسط کلمه و اتصال قرار بگیرند هر دو توخالی نوشته

می شوند. ولی اگر حرف ف در آخر اتصال قرار گیرد سرآن توخالی بوده

اما حرف ق در آخر کلمه و اتصال توپُر نوشته می شود. در نتیجه مانند مثال

دو نوع ف و سه نوع ق داریم:

ف: نف - فا   ق: قر - بقره - حق

قادر فایده فارابی بافت قدرت فدایی قدوس قرآن

قادر فایده فارابی بافت قدرت فدایی قدوس قرآن

قادر فایده فارابی بافت قدرت فدایی قدوس قرآن

قادر فایده فارابی بافت قدرت فدایی قدوس قرآن

رقص درفش رافع وقف رقم ناقل قواره باقی برفک

رقص درفش رافع وقف رقم ناقل قواره باقی برفک

رقص درفش رافع وقف رقم ناقل قواره باقی برفک

رقص درفش رافع وقف رقم ناقل قواره باقی برفک

فراق قرار افق فوران فوقانی قریب فریب بر ســـق

فراق قرار افق فوران فوقانی قریب فریب بر ســـق

فراق قرار افق فوران فوقانی قریب فریب بر ســـق

فراق قرار افق فوران فوقانی قریب فریب بر ســـق

فانی قدردانی فوز قرقی واقع افرا ثاقب نافذ

فانی قدردانی فوز قرقی واقع افرا ثاقب نافذ

فانی قدردانی فوز قرقی واقع افرا ثاقب نافذ

فانی قدردانی فوز قرقی واقع افرا ثاقب نافذ

آفت قرابت نراقی فائزه توقف فرد قربان رافی

آفت قرابت نراقی فائزه توقف فرد قربان رافی

آفت قرابت نراقی فائزه توقف فرد قربان رافی

آفت قرابت نراقی فائزه توقف فرد قربان رافی

دو حرفی م

حرف میم در حالت اتصال همیشه توپر و به اشکال زیر نوشته می شود:

ما - مد - مر - مو - مه - مب - مف - مک - مس - مے

من - مق - مل - مس - مص - مى - مح - مع - مم - مط

قبل از انجام تمرینات به تفاوت حرف میم (م ، م ، م ، م) توجه کنید.

ما مد مر مو مہ مب مف مک مس مے

ما مد مر مو مہ مب مف مک مس مے

ما مد مر مو مہ مب مف مک مس مے

ما مد مر مو مہ مب مف مک مس مے

من مق مس مل مص می مح مع مم مط میم

من مق مس مل مص می مح مع مم مط میم

من مق مس مل مص می مح مع مم مط میم

من مق مس مل مص می مح مع مم مط میم

مادر امام امامت مراد مدد امت موارد مراتب راش

مادر امام امامت مراد مدد امت موارد مراتب راش

مادر امام امامت مراد مدد امت موارد مراتب راش

مادر امام امامت مراد مدد امت موارد مراتب راش

قرمز ترمه موارد مردانی مائده آرامش موریانه

قرمز ترمه موارد مردانی مائده آرامش موریانه

قرمز ترمه موارد مردانی مائده آرامش موریانه

قرمز ترمه موارد مردانی مائده آرامش موریانه

نرمک آمل امن ناآرامی مدیریت مخ مریض مردمک مژده

نرمک آمل امن ناآرامی مدیریت مخ مریض مردمک مژده

نرمک آمل امن ناآرامی مدیریت مخ مریض مردمک مژده

نرمک آمل امن ناآرامی مدیریت مخ مریض مردمک مژده

مؤمن موذی مُدبر نامه بر مزدا رمق موریانه مردم رمه

مؤمن موذی مُدبر نامه بر مزدا رمق موریانه مردم رمه

مؤمن موذی مُدبر نامه بر مزدا رمق موریانه مردم رمه

مؤمن موذی مُدبر نامه بر مزدا رمق موریانه مردم رمه

دو حرفی ه

حرف ه در ابتدای اتصالات به شکلهای (هـ ، هـ ، هـ ، هـ) می باشد.

در هنگامی که حروف متصل به حروف «م» و «ه» به سمت بالا اجرا شوند

«م» به صورت ما، مد، مل، مک و «ه» به صورت ها، هد، هل، هک

نوشته می شوند.

بع بط بر بو به بب بف بک بس ب بے

بع بط بر بو به بب بف بک بس ب بے

بع بط بر بو به بب بف بک بس ب بے

بع بط بر بو به بب بف بک بس ب بے

بن بق بل بس بص بی بج بع بم بط

بن بق بل بس بص بی بج بع بم بط

بن بق بل بس بص بی بج بع بم بط

بن بق بل بس بص بی بج بع بم بط

هادی پرهام مذهب راهب اهداف هزاران هواداران

هادی پرهام مذهب راهب اهداف هزاران هواداران

هادی پرهام مذهب راهب اهداف هزاران هواداران

هادی پرهام مذهب راهب اهداف هزاران هواداران

راهش آهار هویدا هومر فردهر هرمزان رودهن اهل آهن

راهش آهار هویدا هومر فردهر هرمزان رودهن اهل آهن

راهش آهار هویدا هومر فردهر هرمزان رودهن اهل آهن

راهش آهار هویدا هومر فردهر هرمزان رودهن اهل آهن

دیدار مریم ماهی هدایت دیش بری درهم زیبی

دیدار مریم ماهی هدایت دیش بری درهم زیبی

دیدار مریم ماهی هدایت دیش بری درهم زیبی

دیدار مریم ماهی هدایت دیش بری درهم زیبی

دوحرفی ل

دوحرفی هایی که با حرف ل شروع می شوند عبارتند از:

لا ـ لد ـ لر ـ لو ـ له ـ لب ـ لف ـ لک ـ لس ـ لے

لن ـ لق ـ لل ـ لس ـ لص ـ لی ـ لح ـ لع

لا لد لر لو لہ لب لف لک لس لے

لا لد لر لو لہ لب لف لک لس لے

لا لد لر لو لہ لب لف لک لس لے

لا لد لر لو لہ لب لف لک لس لے

لن لق لل لس لص لی لح لع لم لط

لن لق لل لس لص لی لح لع لم لط

لن لق لل لس لص لی لح لع لم لط

لن لق لل لس لص لی لح لع لم لط

لادن لاله قالب لوله لزج دلاوری الف مالک

لادن لاله قالب لوله لزج دلاوری الف مالک

لادن لاله قالب لوله لزج دلاوری الف مالک

لادن لاله قالب لوله لزج دلاوری الف مالک

تالش لذیذ بالن لی لی دلدار ولرم قا ـــــلے

تالش لذیذ بالن لی لی دلدار ولرم قا ـــــلے

تالش لذیذ بالن لی لی دلدار ولرم قا ـــــلے

تالش لذیذ بالن لی لی دلدار ولرم قا ـــــلے

دلالت لج بالش دلع بدلی توّلد پاراِلِل مالش

دلالت لج بالش دلع بدلی توّلد پاراِلِل مالش

دلالت لج بالش دلع بدلی توّلد پاراِلِل مالش

دلالت لج بالش دلع بدلی توّلد پاراِلِل مالش

لک لک لرزان لامپ آلوده هالی زلزله لارو

لک لک لرزان لامپ آلوده هالی زلزله لارو

لک لک لرزان لامپ آلوده هالی زلزله لارو

لک لک لرزان لامپ آلوده هالی زلزله لارو

منتشر کرده‌ایم:

۸ دوره
ناشر نمونه
کشور
سال‌های
۷۴،۷۲
۷۹،۷۸
۸۴،۸۳
۸۸ و ۹۱

ناشر برگزیده
رتبه اول

برگزیده
ششمین جشنواره
کتاب‌های آموزشی رشد

برگزیده
هشتمین جشنواره
کتاب‌های آموزشی رشد

برگزیده
دهمین جشنواره
کتاب‌های آموزشی رشد

برگزیده
یازدهمین جشنواره
کتاب‌های آموزشی رشد

برگزیده

از این مجموعه منتشر شده است:

موسسهٔ انتشارات قدیانی
www.ghadyani.org
دفتر و فروشگاه مرکزی: تهران، خیابان انقلاب، روبه‌روی دانشگاه
خیابان فخر رازی، خیابان شهدای ژاندارمری (غربی)، شماره ۹۰
کدپستی: ۱۳۱۴۷۲۳۸۶۱، صندوق پستی: ۱۷۹۲ - ۱۳۱۳۵
تلفن: ۶۶۴۰۴۴۱۰ (۵ خط) دورنگار: ۶۶۴۰۲۲۶۴

ISBN13: 978-964-417-769-9

ISBN13: 978-964-536-629-0

دوره